

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน
กับ
การวิจัยสถาบัน

การวิจัยสถาบันในประเทศไทย

ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

ความหมายของการวิจัยสถาบัน

ในทางพระพุทธศาสนากาการวิจัยมี 4 ระดับความหมายคือ 1) ค้นหาความจริง 2) ค้นหาสิ่งที่ดี สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่เป็นประโยชน์ 3) ค้นหาทางที่จะทำได้ หรือหาวิธีการที่จะทำได้ และ 4) หาวิธีที่จะทำให้สำเร็จ ซึ่งความสำเร็จจะต้องพ่วงมากับการที่ช่วยให้ดีด้วย (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) : 2538)

การวิจัยสถาบัน (Institutional Research) หมายถึงการวิเคราะห์ วิจัยศึกษาสถาบันของตนเอง เพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาใช้ประโยชน์ในเรื่องการปรับปรุงประสิทธิภาพของการดำเนินงานมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เรื่องสำคัญๆ มาใช้แก้ปัญหา มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสถาบัน และเกิดมิติใหม่ของการนำผลวิจัยสถาบันไปประกันคุณภาพการศึกษา (วิจิตร ศรีสัจจาน, ๒๕๕๒)

ในระยะแรกการวิจัยสถาบันเป็นศัพท์เฉพาะในทางอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยที่จัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะ ในมหาวิทยาลัย ในลักษณะการศึกษาตนเอง เพื่อให้เข้าใจในตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ สำหรับการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตัดสินใจในการบริหาร เพื่อให้การดำเนินการ

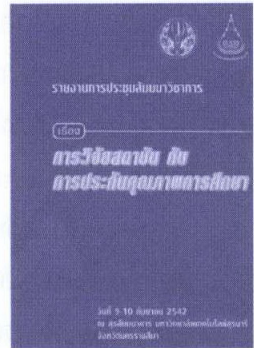
ในกิจการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อมาวิจัยสถาบันมีได้จำกัดอยู่ในแวดวงอุดมศึกษา หรือแวดวงการศึกษาเท่านั้น วิจัยสถาบันมีความหมายคล้ายคลึงกับ วิจัยปฏิบัติการ (operations Research) ในวงธุรกิจอุตสาหกรรม และการวิจัยเชิงบริหาร (administrative research) ในวงการศึกษา

โดยทั่วไปสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ผลิตบัณฑิตและผลิตความรู้ เพื่อตอบสนอง ชี้นำ และเตือนสติสังคม วิจัยสถาบันซึ่งเป็นรูปธรรมของสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตความรู้ เพื่อตอบสนอง ชี้นำ และเตือนสติตนเอง ให้สมกับการเป็นสถาบันอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการวิจัยสถาบันมีบทบาทในการประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท และมีความสำคัญเพียงพอที่จะกล่าวได้ว่าการวิจัยสถาบันเป็นไปเพื่ออนาคตของสถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษาและองค์กรต่างๆ อย่างแท้จริง

ประเภทของการวิจัยสถาบัน

การวิจัยสถาบันมีธรรมชาติเป็นการวิจัยประยุกต์ คือ การวิจัยที่เน้นผู้ใช้เป็นสำคัญ โดยเน้นการวิจัยศึกษาตนเองเพื่อให้เป็น “คลังข้อมูล” และ “คลังความรู้” เพื่อการวางแผนและการบริหารสถาบันหรือองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ในแง่มุมนี้ วิจิตร ศรีสอาน (2542). ได้แบ่งการวิจัยสถาบันอุดมเป็น 2 ประเภท คือ การวิจัยสถาบันที่ทำเป็นประจำเป็นการทำซ้ำและทำต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นการทำวิจัยเพื่อนำผลวิจัยมาสร้างฐานข้อมูล เช่น ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (management information system) ซึ่งจะต้องดำเนินการในฐานข้อมูลทันสมัยอยู่เสมอ ในระดับมหาวิทยาลัยเราคู่กันเคยกับฐานข้อมูล 5 ด้าน คือ โปรแกรมการศึกษา นักศึกษา การเงินและงบประมาณ อาคาร สถานที่ และคณาจารย์ เป็นต้น ในขณะที่เป็นการทำวิจัยสถาบันจากฐานข้อมูลประจำเหล่านี้ อีกประเภทหนึ่งเป็นการวิจัยสถาบันเฉพาะกิจทำเป็นครั้งคราวตามสภาพปัญหา และความต้องการ เช่น ถ้าต้องการวางแผนบางที่ที่ต้องทำวิจัยเชิงนโยบาย ถ้าต้องการรู้บางเรื่องว่าทำไปแล้วได้ผลเพียงใด เราต้องทำวิจัยประเมินผล เป็นต้น การวิจัย

สถาบันอีกประเภทหนึ่งที่ต้องส่งเสริมให้มีการศึกษา ค้นคว้า ก็คือ การวิจัย พื้นฐาน ได้แก่ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา สูตร ดัชนีชี้วัดทั้งหลาย เช่น การคิดค่าใช้จ่ายรายหัว รวมทั้งการวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีวิจัยสถาบันโดยเฉพาะ

พัฒนาการของการวิจัยสถาบันในประเทศไทย

ในระดับโลกมีมหาวิทยาลัยอยู่ ๓ แห่ง ที่ได้บุกเบิกการวิจัยสถาบันอย่างเป็นระบบครบวงจร คือ University of Minnesota , University of Illinois และ Florida State University ในระดับประเทศก็น่าจะเป็นจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย การบุกเบิกวิจัยสถาบันในมหาวิทยาลัยระดับโลก และในประเทศไทยผูกพันกับ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อ้าน ดังคำกล่าวที่ว่า (วิจิตร ครีส์อ้าน : 2545)

“ผมเองเกี่ยวกับกับเรื่องนี้มาเกือบตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่ไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยมินเนโซตา ที่สหรัฐอเมริกา เป็นมหาวิทยาลัยเดียวกับ ศ.ดร.สมหวัง ก็ไปพบว่าที่นั่นได้มีการเรียนการสอนที่ชื่อว่า การวิจัยสถาบัน มีหน่วยงานที่มหาวิทยาลัยตั้งขึ้น เพื่อทำการวิจัยสถาบันที่พัฒนาองค์ความรู้ทางด้านวิจัยสถาบันแล้วประยุกต์ใช้ประโยชน์ค่อนข้างจะครบวงจร”

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อ้าน ได้สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอก ทางด้านการบริหารการศึกษา อีกทั้งได้เรียนสถิติวิจัย รวมทั้งสถิติขั้นสูง และการวิจัยเฉพาะทาง เช่น การวิจัยสถาบัน รวมไม่ต่ำกว่า 18 หน่วยกิต ทำให้ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อ้าน เป็นนักบริหารอาชีพและนักวิจัยในเวลาเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากนักบริหารการศึกษาคณะอื่น ซึ่งมักจะมีความสามารถและเจตคติจำกัดในด้านการวิจัย ทุกคนจึงไม่แปลกใจเลยที่ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อ้าน เป็นที่ที่สุดของที่สุดของนักบริหารการการศึกษาที่ทั่วโลกยอมรับในฝีมือ เป็นผู้ได้รับฉายาว่าผู้ดับปัญหาทางการศึกษา และเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่วงการการศึกษา และทุกคนภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่ง

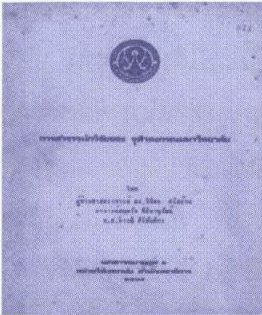
ไม่น่าแปลกใจว่า ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อ้าน เป็นผู้บริหารในอุดมคติ และเป็นครูในดวงใจของศิษย์ทุกคน

ในการแบ่งยุคแห่งพัฒนาการของการวิจัยสถาบันในประเทศไทย ซึ่งแบ่งตามบทบาทของ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อ้าน ในการจุดประกายของความคิด และสาธิตให้ประจักษ์ถึงความสำคัญของการวิจัยสถาบันที่ช่วยวางแผนและการบริหารสถาบันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน และประกันคุณภาพ รวมทั้งมีการพัฒนาสถาบันของตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการของการวิจัยสถาบันในประเทศไทยแบ่งได้ 3 ยุค คือ

ยุคที่หนึ่งยุคบุกเบิก และสาธิต (พ.ศ. 2514-2517)

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อ้าน ในฐานะเลขาธิการและรองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้บุกเบิกจุดประกายและสาธิตการวิจัยสถาบัน ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการจัดตั้งหน่วยวิจัยสถาบันขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2514 โดยมีผู้เขียนเป็นนักวิจัยสถาบันเป็นคนแรก และเป็นเจ้าหน้าที่คนเดียวของหน่วยวิจัยสถาบัน งานวิจัยหมายเลขหนึ่งของหน่วยวิจัยสถาบัน เป็นเอกสารลับ เรื่อง การศึกษาการจัดการศึกษา สาขาสัตวแพทย์ศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย วิจิตร ครีส์อ้าน และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ จากการศึกษา มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ควรคงสาขาสัตวแพทย์ศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อไป เพื่อเสริมให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับการพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ และอีกทั้งสามารถรับนิสิตสัตวแพทย์ศาสตร์เพิ่มขึ้น โดยไม่ต้องเพิ่มค่าใช้จ่าย นับเป็นประวัติศาสตร์ของสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีการใช้ผลวิจัยสถาบันเชิงนโยบาย และมีการปรับเปลี่ยนการตัดสินใจที่จะโอนคณะสัตวแพทย์ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปสังกัดมหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ ซึ่งต้องยอมรับว่าผลการศึกษาวิจัยสถาบันชั้นนำแรกของหน่วยวิจัยสถาบันทำให้สภามหาวิทยาลัยตัดสินใจอย่างถูกต้อง ทำให้มีการจัดการศึกษาสาขาสัตวแพทยศาสตร์ที่มีคุณภาพเป็นเลิศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

งานวิจัยสถาบันลำดับที่สอง ที่ขอกกล่าวถึงคือ การสำรวจนักวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย วิจิตร ศรีสอ้าน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และดารณี ศิริตันติกกร ผลการสำรวจพบว่าในปี พ.ศ. 2514 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีอาจารย์นักวิจัยเพียงร้อยละ 24 เท่านั้น อาจารย์ส่วยใหญ่ 3 ใน 5 ที่ทำการสอนประจำและวิจัยไปด้วย การสำรวจ

ครั้งนี้ทำให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเร่งพัฒนาบุคลากรด้านวิจัย และการสนับสนุนการวิจัยของอาจารย์เป็นการใหญ่ มีทำเนียบนักวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกิดขึ้น และมีการสำรวจเรื่องนี้เป็นระยะๆ ต่อมา ที่สำคัญยิ่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการจัดสรรทุนให้คณาจารย์ไปศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในต่างประเทศ ผลการวิจัยสถาบันเรื่องนี้ทำให้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยวางหลักประกันด้านการผลิตความรู้จนกระทั่งในปัจจุบันทำให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการผลิตบัณฑิตศึกษา และการวิจัยที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับทั่วโลก

การบุกเบิกและสาธิตการวิจัยสถาบันเพื่อการวางแผนและการตัดสินใจของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีผลทำให้หน่วยวิจัยสถาบันของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีผลงานมากมายต่อมา เช่น รายงานวิจัยสถาบัน เรื่อง การศึกษาเชิงประเมินเงินทุนรัชดาภิเษกสมโภช การศึกษาเชิงประเมินโครงการทุนการศึกษา ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อไปศึกษาระดับปริญญาชั้นสูง ณ ต่างประเทศ โครงการศึกษาวิเคราะห์ เรื่องบัณฑิตเกียรตินิยมของจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย ประสิทธิภาพในการผลิตมหาบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น ที่สำคัญทำให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ทำวิจัยสถาบันที่ใหญ่ที่สุดคือ การวิจัยติดตามผลบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในทุกหลักสูตรของจุฬาฯ ใช้งบประมาณมากที่สุดและมีผู้วิจัยมากที่สุดเป็นงานวิจัยสถาบันที่ได้ระบบและเครื่องมือวิจัยในการติดตามผลบัณฑิตและผลวิจัย ทำให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาเรียกว่าเป็นการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนรู้ครั้งใหญ่ที่สุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จึงกล่าวได้ว่าศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เป็นผู้บุกเบิก จุดประกาย ขยายความคิด และสาธิตคุณค่าของการวิจัยสถาบันต่อการวางแผน และการบริหาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งถือเป็นรูปธรรมของการบริหารที่ได้มาตรฐานและการบริหารอย่างประกันคุณภาพโดยแท้

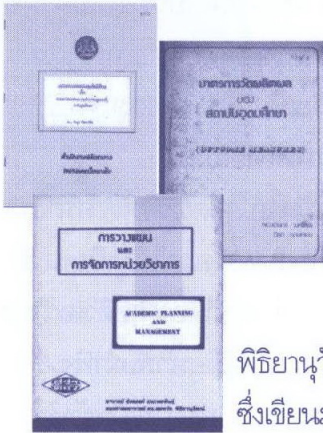
ครั้งหนึ่งผู้เขียนเสนอโครงการวิจัยสถาบันให้ ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน พิจารณาข้อวิจารณ์ที่ได้รับที่สร้างความแปลกประหลาดใจให้ผู้เขียน ซึ่งจบปริญญาโททางวิจัยทางการศึกษาโดยตรงเป็นอย่างยิ่งก็คือ “สถิติวิเคราะห์ที่ใช้ไม่เป็นไปตามข้อตกลงของสถิติค่า F ที่เสนอ” เมื่อผู้เขียนกลับมาพิจารณาแล้วพบว่า เป็นข้อหักท้วงที่ถูกต้อง ผู้เขียนซึ่งประทับใจในความเป็นผู้บริหารอาชีพ ความเป็นนักวิจัยและความเป็นครูของศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร เป็นอย่างยิ่ง

จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่ผู้เขียนได้เดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาเอกที่ University of Minnesota ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวที่ผู้เขียนสมัครไปเรียนตามคำแนะนำของ ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน นั่นเอง

ยุคที่สองยุคติดตั้งและขยายงาน (พ.ศ. 2517-2548)

ในยุคนี้ ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน มีบทบาทในการวางรากฐาน และขยายงานวิจัยสถาบันในฐานะรองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย และปลัด

ทบวงมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดส่วนงานวิจัยสถาบันของทุกสถาบันอุดมศึกษามีเจ้าหน้าที่และนักวิจัยสถาบัน ทำให้วิจัยสถาบันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตการวางแผนและการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษา ถือว่าในยุคนี้เป็นยุคทองของวิจัยสถาบันในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัยและในฐานะประธานอนุกรรมการวางแผนสารสนเทศและวิจัยสถาบันได้ริเริ่มดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศระดับอุดมศึกษาตามแนวทาง NCHEMS ตัวอย่างเอกสาร ที่พัฒนาขึ้น เช่น

- อารุง จันทรวานิช : ระบบสารสนเทศของรั้วระดับอุดมศึกษา
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร และดิเรก ฤกษ์ห่วย มาตรการวัดผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษา
- รังสรรค์ ชนะพรพันธ์ และสมหวัง

พิชยานุวัฒน์ การวางแผนและการจัดการหน่วยวิชาการ ซึ่งเขียนมาจากรายงานเชิงเทคนิคอันดับที่ 75 ว่าด้วย การวางแผนและการจัดการหน่วยวิชาการ โดย G.K.Miyataki and M.L.Byers (1976).

นอกจากการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการบริหารในระดับอุดมศึกษาแล้ว ทบวงมหาวิทยาลัยยังได้ริเริ่มให้มีการทำวิจัยสถาบันร่วมกัน เช่น การสำรวจภาระงานของคณาจารย์ระดับอุดมศึกษา ค่าใช้จ่ายรายหัวในการผลิตบัณฑิต การติดตามผลบัณฑิต ประสิทธิภาพการสอน ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เป็นต้น

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน ยังได้บุกเบิกวิจัยสถาบันในมหาวิทยาลัยเปิด คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัย

ภายในและภายนอก และเน้นการมีหลักฐานท้องถิ่น เน้นหลักสูตรแกนกลางเป็นต้น”

“เมื่อเป็นเช่นนี้การวิจัยสถาบันจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของหน่วยงานทางการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาไปด้วย เพราะถ้าท่านจะทำเบ็ดเสร็จจะพัฒนาความเข้มแข็งของสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทได้ ก็จะต้องมีการวิจัยประเภทนี้เพื่อเอาผลมาใช้และทำอย่างต่อเนื่องจึงเป็นเรื่องสำคัญ”

วิจัยสถาบันในยุคปฏิรูปการศึกษาโดยสมาคมวิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษาภายใต้การนำของศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อ้าน จึงมีผลงานที่โดดเด่นทั้งการประชุมวิชาการประจำปีระดับชาติและระดับนานาชาติ และการเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัย เช่น การวิเคราะห์ผลประเมินภายนอกสถาบันอุดมศึกษาในการประเมินรอบแรก เป็นต้น และการจัดวางระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ เช่น การปรับสถาบันพระบรมชนกให้เป็นสถาบันในกำกับของรัฐ เป็นต้น

นอกจากนี้สมาคมวิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษาโดยผู้เขียนที่เป็นอุปนายกสมาคมได้มีบทบาทในการริเริ่มก่อตั้งสมาคมวิจัยสถาบันแห่งประเทศไทย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAIR) ทำให้เกิดเครือข่ายวิจัยในระดับสากลในภูมิภาคนี้ด้วย

ในบทบาทของนายกสมาคมวิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา และที่สำคัญยิ่งก็คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการทำให้เราชาววิจัยสถาบันเชื่อมั่นว่าวิจัยสถาบันจะมีบทบาทสูงยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันศึกษาทุกระดับทุกประเภทเพื่อพร้อมรับอำนาจและเป็นสถานศึกษาชนิดบุคคลระดับพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา วิจัยสถาบันน่าจะจะมีบทบาทในการปฏิรูปการศึกษาทั้งการปรับการเรียนรู้ของผู้เรียน การเปลี่ยนการสอนของครู และการปฏิรูปการบริหารของผู้บริหารให้ได้มาตรฐาน

ที่เชื่อเช่นนี้เพราะศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อ้าน กล่าวว่า

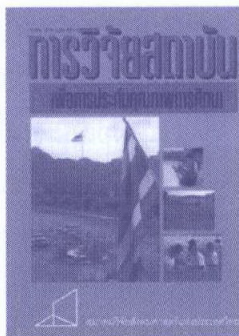
“เมื่อผมกลับจากสหรัฐอเมริกา และความต้อง
การของประเทศไทยขณะนี้พุดถึงเทคนิคการวิจัย
สถาบันกันมาก จึงได้มีส่วนทำงานกับ ดร.สมหวัง ที่
จุฬาฯ ก็มีหน่วยวิจัยสถาบันเกิดขึ้น

ต่อมาผมมาอยู่ที่ทบวงมหาวิทยาลัยในฐานะ
รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัยก็เอามาเพื่อบุกเบิกงานวาง
แผนกับเรื่องวิจัยสถาบัน หลังจากนั้นไม่ว่าผมจะไป
ทำอะไรที่ไหนก็จะใช้เทคนิควิธีการวิจัยสถาบันเป็นส่วนหนึ่งไปสนับสนุนการ
บริหารและการวางแผนเสมอ”

ในรอบ 35 ปี เป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจนว่าศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร
ศรีสอ้าน เป็นผู้ริเริ่มบุกเบิกการวางระบบการวางแผนพัฒนาอุดมศึกษาและ
ระบบงานวิจัยสถาบัน และสารสนเทศการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานของ
การพัฒนาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เป็นผู้สร้างมิติใหม่ของการวิจัยสถาบันใน
ประเทศไทย สมควรได้รับการยกย่องให้เป็น **“บิดาของการวิจัยสถาบันใน
ประเทศไทย”**

ในโอกาสครบ 6 รอบของอาจารย์ผู้เป็นที่รักและ
เคารพของพวกเราทุกคน ศิษย์ขอแสดงความมุทิตาจิตแด่
ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน นักบริหารและนัก
วิจัยอาชีพ ผู้เป็นผู้ดับปัญหาการศึกษา นวัตกรรมทางการ
ศึกษา และบิดาของการวิจัยสถาบัน

บรรณานุกรม

- ทองอินทร์ วัรงค์โสธร และ ดิเรก ฤกษ์หรั้ย. มาตรการวัดผลผลิตของสถาบัน
อุดมศึกษา. อัดสำเนาเย็บเล่ม
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2539). “ปาฐกถา การศึกษากับการวิจัยเพื่อ
อนาคตของประเทศไทย” ในเอกสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ
เรื่อง การศึกษากับการวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย. สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 1-48.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2525). การวางแผนและ
การจัดการหน่วยวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
99 หน้า
- ลักษณ์ วิสิฐศรีศักดิ์. (2525). รายงานการวิจัยสถาบัน เรื่อง การศึกษาเชิง
ประเมินโครงการทุนการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อไป
ศึกษาระดับปริญญาชั้นสูง ณ ต่างประเทศ กองแผนงาน สำนักงาน
อธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกสารหมายเลข 46. 181 หน้า.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2546). “การวิจัยสถาบันกับการบริหารหน่วยงานทางการศึกษา
” ในการวิจัยสถาบันเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา สมาคมวิจัย
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 5-21.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2542). “คำนำ” “การวิจัยสถาบันกับการประกันคุณภาพการ
ศึกษา” ในรายงานการประชุมสัมมนาวิชาการ เรื่อง การวิจัยสถาบัน
กับการประกันคุณภาพการศึกษา วันที่ 9-10 กันยายน 2542 ณ
สุรสัมมนาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา,
ก, 9-18.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2537). “แนวคิดใหม่ของการวิจัยสถาบัน” วารสารวิธีวิทยา
การวิจัย, 6(12), 1-8.

- วิจิตร ศรีสอ้าน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และดารณี ศิริตันติกร. (2524). การสำรวจนักวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการวิจัยเชิงบรรยาย โดย สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 100-112.
- ศิรินาถ บุญยสงวน. (2521). โครงการศึกษาวิเคราะห์ เรื่อง บัณฑิตเกียรตินิยมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งานวิจัยสถาบัน ฝ่ายวางแผนและพัฒนา เอกสารหมายเลข 3/2521. 36 หน้า.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2525). รายงานการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัดสำเนาเย็บเล่ม). 84 หน้า.
- สมาคมวิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา. (2549). บทความวิจัยสถาบัน การประชุมวิชาการวิจัยสถาบัน ระดับชาติประจำปีการศึกษา 2549 เรื่อง การวิจัยสถาบันกับการปฏิรูปการเรียนการสอน. วันที่ 24-25 สิงหาคม 2549 ณ ศูนย์ประชุมสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ กรุงเทพมหานคร. 243 หน้า.
- อำรุง จันทวานิช. ระบบสารสนเทศของรัฐ ระดับอุดมศึกษา เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง ระบบสารสนเทศและแบบสำรวจข้อมูลของรัฐระดับอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวง ทบวงมหาวิทยาลัย. (อัดสำเนาเย็บเล่ม).